

ISSN: 2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ, ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN 2181-9416
Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

3 СОН, 3 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 3, ВЫПУСК 3

LAWYER HERALD

VOLUME 3, ISSUE 3

TOSHKENT-2023

Мундарижа

ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ

1. ХОДЖАЕВ Бахшилло Камолович ҲУҚУҚ УСТУВОРЛИГИ ИНДЕКСИДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЎРНИНИ ЯХШИЛАШ МАСАЛАЛАРИ	8
2. СОДИКОВ Акмал Шавкат ўғли НОРМА ИЖОДҚОРЛИГИ ЖАРАЁНИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ИСТИҚБОЛЛИ ЙЎНАЛИШЛАРИ	13

КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҲУҚУҚ. МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ. МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ

3. УМИДУЛЛАЕВ Қаҳрамон Усманович ИЖРО ЭТУВЧИ ҲОКИМИЯТ ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ БАҲОЛАШ БОРАСИДАГИ КАМЧИЛИКЛАР ТАҲЛИЛИ	20
--	----

ҲУҚУҚРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРҚОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ

4. ОКЮЛОВ Омонбой, ЮЛДАШЕВ Жаҳонгир Иномович ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХУСУСИЙ МУЛК ҲУҚУҚИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ БОРАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛГАН САМАРАЛИ ИСЛОҲОТЛАР (ҚОНУНЧИЛИК ТАҲЛИЛИ ВА МАВЖУД МУАММОЛАР)	27
5. ТИЛЛАБОЕВ Шохрухбек Мирзатиллаевич, ОСОБЕННОСТИ НАРУШЕНИЙ АВТОРСКИХ ПРАВ НА ОНЛАЙН ПЛАТФОРМАХ.....	39
6. ERKINOV Bekzod THE PROCEDURE FOR REGULATING A FRANCHISE AGREEMENT (COMPLEX BUSINESS LICENSE) IN THE USA AND OTHER COUNTRIES	44

ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ. КРИМИНАЛИСТИКА, ТЕЗҚОР-ҚИДИРУВ ҲУҚУҚ ВА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ

7. УМАРХОНОВ Азизхон Шарипхонович РИВОЖЛАНГАН ХОРИЖ ДАВЛАТЛАРИ ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ ИШТИРОКЧИЛАРИНИНГ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ БЎЙИЧА ТАЖРИБАСИ	49
8. БАРАКАЕВ Лазизжон Отақулович ТАФТИШ ТАЙИНЛАШ ВА ЎТКАЗИШНИНГ ПРОЦЕССУАЛ ТАРТИБИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ	56
9. ИМОМНАЗАРОВ Алишер Хасанович КЎЗДАН КЕЧИРИШ ТЕРГОВ ҲАРАКАТИНИ ЎТКАЗИШНИНГ ПРОЦЕССУАЛ ЖИҲАТЛАРИ	63

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

10. РАСУЛОВ Журабек Абдусамиевич ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ДОКТРИНАСИДА ЭРКИН ҲАРАКАТЛАНИШ ҲУҚУҚИ ВА ДАВЛАТ СУВЕРЕНИТЕТИ МАСАЛАЛАРИ.....	78
---	----

11. РАХМАНОВ Шухрат Наимович СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ДОГОВОРНЫХ ИСТОЧНИКОВ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ БЕЗОПАСНОСТИ ПЕРСОНАЛА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	88
12. ЮНУСОВ Ҳайдарали МУРОЖААТ ҚИЛИШ ҲУҚУҚИНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ ВА ХАЛҚАРО-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ	95
13. МАҲАМАТОВ Махмуд ХОДИМЛАР ВА ИШ БЕРУВЧИЛАР ВАКИЛЛИГИНИ ХАЛҚАРО ВА МИЛЛИЙ ДАРАЖАДА ТАРТИБГА СОЛИНИШИ.....	102
14. САИДОВ Олим Чорикулович ЖАЗО ЎТАШНИ ДАВОМ ЭТТИРИШ УЧУН ФУҚАРОСИ БЎЛГАН ДАВЛАТГА МАҲКУМЛАРНИ ТОПШИРИШНИ РАД ЭТИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ	109
15. МИРУКТАМОВА Феруза Лутфуллаевна АХБОРОТ АСРИДА БОЛА ҲУҚУҚЛАРИ ВА ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАРИ.....	115
16. VALIJONOV Daler Dilshodovich KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHDA XALQARO NAMKORLIKNING AYRIM MASALALARI.....	122
17. РАСБЕРГЕНОВА Сарбиназ Алишеровна РЕАЛИЗАЦИЯ НОРМ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРАВА В НАЦИОНАЛЬНОЙ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ	129
18. СУЛАЙМАНОВ Одилжон Раббимович ЎЗБЕКИСТОНДА ИНСОННИНГ ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ ДАВЛАТНИНГ ОЛИЙ МАҚСАДИДИР	137
19. РАХМАНОВ Абдумухтор Режжаббаевич ПРАВА ЧЕЛОВЕКА И СТАТУС ЛИЧНОСТИ В ИСЛАМСКОМ ПРАВЕ	145

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ

ХОДЖАЕВ Бахшилло Камолович

Тошкент давлат юридик университети проректори,
юридик фанлар доктори

E-mail: bakhshillo.khodjaev@tsul.uz

ҲУҚУҚ УСТУВОРЛИГИ ИНДЕКСИДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЎРНИНИ ЯХШИЛАШ МАСАЛАЛАРИ

For citation (иктибос келтириш учун, для цитирования): ХОДЖАЕВ Б.К. Ҳуқуқ устуворлиги индексида ўзбекистоннинг ўрнини яхшилаш масалалари // Юрист ахборотномаси – Вестник юриста – Lawyer herald. № 3 (2023) Б. 8-12.

3 (2023) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2023-3-1>

АННОТАЦИЯ

Сўнгги йилларда юртимизда қонун устуворлигини таъминлаш ҳамда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг қонунчилик ва ташкилий-ҳуқуқий базасини мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро стандартларни миллий қонунчиликка имплементация қилиш ҳамда қонун устуворлиги индексини яхшилаш бўйича тизимли ислохотлар амалга оширилмоқда. Шу сабабли мақолада ҳуқуқ устуворлиги индекси, унинг аҳамияти хусусида фикр юритилган. Ҳуқуқ устуворлиги тушунчаси, унинг келиб чиқиш тарихи ҳақида маълумотлар берилган. Халқаро рейтинг ташкилотларининг ҳуқуқ устуворлигини аниқлаш бўйича фаолиятига тўхталган. Халқаро индекс кўрсаткичлари бўйича Ўзбекистоннинг амалдаги ўрни масаласи муҳокама қилинган. Бунда World Justice Project халқаро нодавлат ташкилоти томонидан Ўзбекистоннинг барча 8 индикатор бўйича сўнгги кўрсаткичлари келтириб ўтилган. Мазкур индекс кўрсаткичлари бўйича Ўзбекистоннинг ўрнини янада яхшилаш юзасидан фикр-мулоҳазалар бериб ўтилган.

Калит сўзлар. Ҳуқуқий давлат, ҳуқуқ устуворлиги, ҳуқуқ устуворлиги индекси (Rule of Law Index), Венеция комиссияси, Жаҳон одил судлов лойиҳаси (World Justice Project), индикаторлар.

ХОДЖАЕВ Бахшилло Камолович

Проректор Ташкентского государственного
юридического университета, доктор юридических наук

E-mail: bakhshillo.khodjaev@tsul.uz

ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ПОЗИЦИИ УЗБЕКИСТАНА В ИНДЕКСЕ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

АННОТАЦИЯ

В последние годы проводятся системные реформы, направленные на обеспечение верховенства права, укрепление организационно-правовой базы защиты прав человека, имплементацию международных стандартов в области прав человека в национальное законодательство и улучшение индекса верховенства права в нашей стране. В статье рассматриваются Индекс верховенства права и его значение. Даны понятие верховенства права, и изучена история его возникновения. Затронута деятельность международных рейтинговых организаций по определению верховенства права. Обсужден вопрос о текущем месте Узбекистана по показателям международных индексов. Приводятся последние данные Узбекистана по 8 индикаторам международной неправительственной организации World Justice Project. Были даны предложения по улучшению положения показателей индекса по Узбекистана.

Ключевые слова. Правовое государство, верховенство права, Индекс верховенства права (Rule of law Index), Венецианская комиссия, Всемирный проект правосудия (World Justice Project), индикаторы.

KHODJAYEV Bakhshillo

Vice-rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

E-mail: bakhshillo.khodjaev@tsul.uz

ISSUES OF IMPROVING THE PLACE OF UZBEKISTAN IN THE RULE OF LAW INDEX

ANNOTATION

In recent years, systematic reforms have been carried out in our country to ensure the rule of law, strengthen the legal and organizational legal framework for human rights protection, implement international human rights standards into national legislation, and improve the priority index. Therefore, the article discusses the rule of law index and its importance. Information on the concept of the priority of law and the history of its origin is given. The activity of international rating organizations in determining the priority of law was touched upon. The issue of the current position of Uzbekistan according to international index indicators was discussed. The World Justice Project, an international non-governmental organization, cited the latest indicators of Uzbekistan on all 8 indicators. Opinions were given on how to further improve Uzbekistan's position according to this index's indicators.

Keywords: legal state, rule of law, rule of law index, Venice Commission, World Justice Project, indicators

“Конституция ва қонун устуворлиги – ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятининг энг муҳим мезонидир”

Ш.М. Мирзиёев

Ўзбекистон Республикаси Президенти

2023 йил 30 апрель куни ўтказилган Ўзбекистон Республикаси референдумида умумхалқ овоз бериш орқали қабул қилинган янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 1-моддасида белгиланишича, Ўзбекистон – бошқарувнинг республика шаклига эга бўлган суверен, демократик, **ҳуқуқий**, ижтимоий ва дунёвий давлат [1].

Ҳуқуқустуворлиги (ҳукмронлиги), энг аввало, ҳуқуқий мазмунга эга бўлган қонунлар мавжудлигини ҳамда давлат ҳокимиятининг ҳуқуқ билан боғлиқлигини тақозо этади. Ҳуқуқий давлатнинг ҳам бош ғояси – унинг ҳуқуқ билан боғланганлигидир [2, Б.795-796].

“Хуқуқ устунлиги” атамаси инглиз тилида “rule of law”, ўзбек тилида эса “хуқуқ ҳукмронлиги”, “хуқуқ устунлиги”, “хуқуқ устуворлиги” маъноларида келиб, хуқуқий давлатчиликнинг муҳим шарти ва омили сифатида қаралади.

“Хуқуқ ҳукмронлиги” ёки “хуқуқ устуворлиги” доктринасининг асосчиси сифатида Оксфорд университети профессори Алберт Дэйси (1835–1922) эътироф этилади. А. Дэйси хуқуқ ҳукмронлигининг мазмунига **учта** тушунчани киритган:

биринчидан, “хуқуқ ҳукмронлиги” ҳокимият ўзбошимчалиги йўқлиги билан тавсифланади;

иккинчидан, “хуқуқ ҳукмронлиги” принципнинг асосида “қонун ва суд олдида барчанинг тенглиги” ғояси ётади;

учинчидан, “хуқуқ ҳукмронлиги” ва қонунийлик руҳи устун бўлган Англия шу жиҳати билан бошқалардан фарқланадики, бу ҳам бўлса, айнан Англия судларининг қарорлари Англия Конституциясининг умумий принципларини шакллантирган [3, Б.153-170].

Замонавий инглиз судья-олимларидан бири Том Бингхэм (1933–2010)нинг таърифича хуқуқ устуворлигига қонун ҳужжатларининг мазмунига эътибор бериш кераклигига урғу беради. Қонун ҳужжатларидаги нормалар хуқуқни ташкил этиши учун улар, энг аввало, инсоннинг табиий хуқуқларининг ҳурмат қилинишини эътиборга олиши зарур [4, Б.18].

Кейинчалик “Хуқуқ орқали демократия сари” Европа комиссияси (Венеция комиссия) нинг 2011 йил 25-26 мартда бўлиб ўтган анжуманида Хуқуқ устуворлигининг муҳим жиҳатларига ойдинлик киритилган [5, Б.105].

Сўнгги йилларда юртимизда қонун устуворлигини таъминлаш ҳамда инсон хуқуқларини ҳимоя қилишнинг қонунчилик ва ташкилий-хуқуқий базасини мустаҳкамлаш, инсон хуқуқлари бўйича халқаро стандартларни миллий қонунчиликка имплементация қилиш бўйича тизимли ислохотлар амалга оширилмоқда. Халқаро ҳужжатларда қонун устуворлигининг асосий элементлари сифатида:

қонун ижодкорлигининг шаффоф, ҳисобдорлик ва демократик жараёни қамраб олган қонунийликка асосланиши;

хуқуқий аниқлик;

ўзбошимчаликнинг тақиқланганлиги; мустақил ва холис одил судловнинг очиқлиги;

шунингдек, маъмурий ҳужжатлар устидан суд назоратининг ўрнатилганлиги;

инсон хуқуқларини ҳурмат қилиш ва камситмаслик ҳамда қонун олдида тенглик ҳисобланади.

Мамлакатимизда қонун устуворлигини таъминлашнинг зарур норматив-хуқуқий ва ташкилий институционал асослари шакллантирилган.

Халқаро миқёсда “Жаҳон одил судлов лойиҳаси” (World Justice Project) халқаро нотижорат ташкилоти “Хуқуқ устуворлиги” индексини ишлаб чиқиш бўйича 44 та субфактордан иборат бўлган 8 та асосий индикатор асосида олимлар, амалиётчилар ва халқаро ҳамжамиятлар раҳбарлари иштирокида концептуал асос ишлаб чиққан.

Мазкур индексни тузишда 139 та мамлакатдаги (2020 йилда 128 та) 138 мингта уй хўжалиги ва 4 мингдан ортиқ хуқуқшунослар ўртасида сўровлар ўтказилиб, хуқуқ устуворлиги даражаси баҳоланган. Ушбу ҳолат унинг кенг қамровлиги ва ишончлилигидан далолат беради [6, Б.232].

“Жаҳон одил судлов лойиҳаси” халқаро ноҳукумат ташкилотининг (Вашингтон) “Хуқуқ устуворлиги” индексининг 2021 йил учун эълон қилган ҳисоботида Ўзбекистон жами 0,49 балл (2020 йилда 0,47 балл) билан ўз рейтингини **14 поғонага яхшилаб 78-ўринга кўтарилди** [7].

Ўзбекистоннинг баҳолари **4,1 фоизга ошиб**, рейтингда энг яхши ўсган давлат бўлди.

Индекс таркибидаги жами **8 та индикатордан 5 тасида** Ўзбекистонга берилган баллар сезиларли ўсган бўлса, **2 тасида ўзгаришсиз** қолган, яна **1 тасида** минимал пасайиш кузатилган. Хусусан:

1. Ҳукумат ваколатлари чекланганлиги индикатори доирасида мамлакатимизнинг баллари **0,33 дан 0,38 га** ортиб, рейтингдаги ўрни **10 поғона кўтарилди (110-ўрин)**.

Бунда “Жаҳон одил судлов лойиҳаси” ташкилоти томонидан ҳукуматнинг парламент олдида ҳисобот бериши тартиби киритилгани, маъмурий судлар фаолияти такомиллаштирилгани, жамоатчилик назорати механизмлари кенгайгани ижобий баҳоланган.

2. Коррупциянинг мавжуд эмаслиги индикатори бўйича баллар **0,40** дан **0,46** га кўтарилган ва рейтингда ўрин **26** поғона ўсган (**63-ўрин**).

Бунда ташкилот давлат харидлари соҳасида очиқлик ва рақобат муҳити яхшиланганини, лицензиялар бериш жараёнида шаффофлик ортганини, коррупциянинг олдини олиш бўйича қабул қилинган комплекс чоралар кўрилаётганини ижобий баҳолаган.

3. Ҳукумат очиқлиги индикатори доирасида ҳам мамлакатимизнинг баллари **0,33** дан **0,37** га ортган ҳамда рейтингдаги ўрни **8** поғона ўсган (**112-ўрин**).

Бунга давлат органларининг фаолияти очиқлигини таъминлаш, қонунчилик ҳужжатлари лойиҳаларини муҳокама қилишда фуқароларнинг иштирок этиши учун яратилган имкониятлар, аҳоли мурожаатлари билан ишлаш тизимининг тубдан яхшилангани ижобий таъсир кўрсатган.

4. Фундаментал ҳуқуқлар индикатори доирасида баллар **0,41** дан **0,44** га ошган ва рейтингдаги ўрни **9** поғона ўсган (**101-ўрин**).

Ушбу йўналишда рейтингнинг ўсишига суд жараёнида процессуал қоидаларга риоя қилиш борасидаги ижобий ўзгаришлар, фуқароларнинг сиёсий мавзуларда ўз фикрини эркин ифода қилиш имкониятлари ошгани, фуқаролик жамияти институтларининг фаоллиги ошгани, болалар ва мажбурий меҳнатга чек қўйилгани ижобий таъсир кўрсатган.

5. Тартиб ва хавфсизлик индикаторида кўрсаткичлар **0,90** балл билан ўзгаришсиз қолган бўлсада, рейтингдаги ўрин **1** поғона пасайган (**12-ўрин**).

Ушбу индикаторда жиноятчиликка қарши кураш самарадорлиги ошганлиги ижобий баҳоланган. *Бунда одамлар ўртасидаги низоларни ўзбошимчалик билан ҳал қилиш ёки қасос олиш мақсадида зўравонликка йўл қўйиш (самосуд) ҳолатлари мавжудлиги мазкур индикаторга салбий таъсир кўрсатган.*

6. Қонунларга риоя қилиш индикаторида ҳам **0,44** балл ўзгаришсиз қолган бўлсада, рейтингдаги ўрин **1** поғона кўтарилган (**95-ўрин**).

Мазкур индикаторда давлат хизматларини кўрсатишда ортиқча тўловлар қилишга чек қўйилгани, маъмурий тартиб-таомилларни амалга ошириш муддатларига риоя этиш яхшилангани ижобий баҳоланган, *фуқароларга тегишли мулкларнинг суд қарорисиз ва компенсация берилмасдан олиб қўйиш ҳолатлари мавжудлиги қайд этилган.*

7. Фуқаролик одил судлови индикаторида баллар **0,51** дан **0,50** га пасайган бўлсада, рейтингдаги ўрнимиз **1** поғона ўсган (**71-ўрин**).

Индикатор кўрсаткичларининг яхшиланишига аҳолининг фуқаролик судларига мурожаат қилиш имкониятлари ошганлиги ва фуқаролик судларида коррупция омили камайганлиги ижобий баҳоланган. *Фуқаролик судларида давлат органларига ён босиш мавжудлиги, суд қарорлари ижросини самарали ва ўз вақтида амалга ошириш аҳволи, низоларни ҳал этишда муқобил механизмлар самарадорлигининг пастлиги қайд этилган.*

8. Жиноий одил судлов индикатори доирасида баллар **0,44** дан **0,45** га ортган ва рейтингдаги ўрни **6** поғона кўтарилган (**60-ўрин**) [8].

Мазкур индикаторнинг бундай суръатда ижобий ўсишига суриштирув ва тергов тизимига янги технологияларнинг жорий этилгани, пробацация хизмати ташкил этилгани, жабрланувчининг ижтимоий келиб чиқишидан қатъи назар одил судлов тизимининг холис ишлаётгани, жиноий одил судлов тизимида коррупция даражаси пасайгани, қийноқ қўллаш ҳолатларининг камайгани таъсир қилган.

Шу билан бир қаторда, “ҳуқуқ устуворлиги” индексида ўрнимизни янада мустаҳкамлаш учун қуйидаги йўналишлардаги ишларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ ҳисобланади:

1. Фуқароларнинг давлат ҳокимияти ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга ишончини ошириш учун ҳар қандай ноқонуний ҳатти-ҳаракатларга тезкорлик билан чора кўриш амалиётини йўлга қўйиш;
2. Низоларни ҳал қилиш ва мурожаатларни кўриб чиқиш ваколатига эга бўлган мансабдор шахсларнинг касбий малакаси ва компетентлигини ошириш;
3. Хусусий мулкнинг ноқонуний олиб қўйилишидан сақланиш, хусусий мулкдан фақатгина тўлиқ ва адолатли компенсация эвазига жамият эҳтиёжлари учун фойдаланилиши мумкинлиги ҳақида қатъий нормани конституция даражасида белгилаш ва амал қилиш;
4. Суднинг ҳақиқий мустақиллигини ҳудудларда таъминлаш ҳамда судьяларни ҳар қандай ташқи таъсир ва тазйиқларда ҳимоя қилиш чораларини кўриш;
5. Одил судловни амалга ошириш жараёнида тарафларнинг мавқеи ёки ижтимоий-иқтисодий аҳволига қараб дискриминация қилиш ҳолатларига кескин чек қўйиш;
6. Давлат ҳокимияти оргарлари ва суд қарорларининг ўз вақтида, кечикмасдан ва асослангирилган ҳолда чиқарилишини, шунингдек тўлиқ ижро этилишини таъминлаш;
7. Фуқаролик ва иқтисодий суд ишини юритишда тарафларнинг тортишувчанлик принципини янада мустаҳкамлаш учун электрон далилларни судлар томонидан мақбул далил сифатида баҳолаш механизмларини такомиллаштириш;
8. Низоларни судгача ҳал қилиш усулларини кенг ва самарали қўллаш мақсадида рақамли медиация ва электрон ҳакамлик суди жараёнларини йўлга қўйиш.

Иқтибослар/Сноски/References:

1. Янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикаси Конституцияси (2023 йил 30 апрель кунини ўтказилган Ўзбекистон Республикаси референдумида умумхалқ овоз бериш орқали қабул қилинган) // URL: <https://lex.uz/uz/docs/-6445145>.
2. Улуғбек Мамадалиев. Ҳуқуқий давлатда қонун устуворлиги бош мезондир. Academic research in educational sciences, 2022.
3. Mark D. Walters. The Spirit of Legality: A. V. Dicey and the Rule of Law. The Cambridge Companion to the Rule of Law, Cambridge University Press, 2021.
4. Tom Bingham. The Rule of Law. Allen Lane, 2010.
5. Юнусов Ҳ.М. Европа Иттифоқи ҳуқуқи (Европа Иттифоқи ва ҳамжамиятлари ҳуқуқи): Дарслик. – Тошкент: “Yangi asr avlodi”, 2007.
6. Гафурова Нозимахон. Верховенство права как универсальный принцип обеспечения прав человека. Юридик фанлар ахборотномаси, 2020 2-сон.
7. Ўзбекистон ҳуқуқ устуворлиги индексида 14 поғона юқорилади // URL: <https://gov.uz/uz/news/view/32541>;
8. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. Ўзбекистон “Ҳуқуқ устуворлиги” Индексида МДХ мамлакатлари орасида энг яхши ижобий ўзгаришни қайд этди // URL: <https://xs.uz/uzkr/post/ozbekiston-huquq-ustuvorligi-indeksida-mdh-mamlakatlari-orasida-eng-yakhshi-izhobij-ozgarishni-qajd-etdi>.